

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

Олена Борисюк

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Луцьк – 2022

УДК 336.22:658

Б84

Рекомендовано до опублікування науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 1 від 21 вересня 2022 р.).

Рецензенти:

Дацюк-Томчук М.Б. – к.е.н., доцент кафедри фінансів та права Луцького університету розвитку людини Університету «Україна»

Єлісеєва Л.В. – доктор економічних наук, доцент кафедри економіки та природокористування Волинського національного університету імені Лесі Українки

Борисюк О.В.

Б84 Страховий менеджмент: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 34 с.

Навчально-методичне видання розроблене з метою надання допомоги студентам в організації роботи по підготовці до практичних занять. Методичні рекомендації містять перелік питань, які виносяться для обговорення на практичних заняттях, методичні рекомендації до проведення практичних занять, задачі, тестові завдання для поточного контролю та рекомендовану літературу.

Рекомендовано студентам 5 курсу спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

УДК 336.22:658

© Борисюк О.В., 2022

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022

Зміст

Вступ	4
Структура навчальної дисципліни	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	7
Практичне заняття 1. Сутність та функції страхового менеджменту	7
Практичне заняття 2. Принципи управління страховою компанією	8
Практичне заняття 3. Кадри і кадрова політика страхової компанії	11
Практичне заняття 4. Управління страховими ризиками	12
Практичне заняття 5. Особливості організації діяльності страховика	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ	15
Практичне заняття 6. Особливості управління страховим маркетингом	15
Практичне заняття 7. Управління тарифною політикою страховика	17
Практичне заняття 8. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії	19
Практичне заняття 9. Управління безпекою страхової компанії	21
Практичне заняття 10. Управління страховою компанією	22
ЗАДАЧІ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1	25
ЗАДАЧІ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2	27
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	32

ВСТУП

Страховий менеджмент – це система управління у сфері страхової діяльності, складовими якого є: планування, організація, мотивація, контроль, мистецтво спілкування, визначення мети й мотивації її досягнення.

Дисципліна «Страховий менеджмент» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін. Предметом вивчення дисципліни є фінансові аспекти управління процесами створення і ефективного використання потенціалу страхових організацій. В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: теоретичні та організаційні основи страхового менеджменту (сутність та складові страхового менеджменту); ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією; особливості планування страхової діяльності; комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту; управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі; урегулювання страхових претензій; управління грошовими потоками страховика; управління фінансовою надійністю страховика; фінансовий моніторинг у страхових організаціях; управління персоналом страхової компанії; фінансовий моніторинг у страхових організаціях.

Метою навчальної дисципліни є: оволодіння знаннями з опрацювання і реалізації управлінських рішень із комплексу питань, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній при гармонізації фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Завдання вивчення курсу “Страховий менеджмент” полягає у теоретичній та практичній підготовці студентів економічних спеціальностей з низки питань:

- опанування основними підходами до управління відбором ризиків на страхування;
- вивчення технології врегулювання страхових претензій;
- засвоєння підходів щодо управління грошовими потоками страховика;
- вивчення сутності інформаційного забезпечення страхового менеджменту.

У процесі вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» студенти набудуть таких компетентностей:

- здатність застосовувати у професійній діяльності знання з управління податковими надходженнями до державного та місцевих бюджетів ;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1);
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК4);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК5);
- здатність застосовувати управлінські навички у сфері оподаткування (СК3);
- здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері оподаткування (СК4);

–здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію (СК5) ;

–здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв’язанні складних задач і проблем проблем у сфері фінансів та оподаткування (СК6) ;

–розуміти форми, методи, способи організації системи оподаткування (РН1);

–оцінювати стан функціонування податкової системи, а також робити висновки про тенденції та перспективи їх розвитку (РН2) ;

–пояснювати сутність та напрями реалізації механізму податкового регулювання (РН3).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ						
Тема 1. Сутність та функції страхового менеджменту	12	4	2	6	-	опитування, доповідь, тести (4 б)
Тема 2. Принципи управління страховою компанією	12	2	2	6		опитування, доповідь, тести (4 б)
Тема 3. Кадри і кадрова політика страхової компанії	12	2	2	6		опитування, доповідь, тести (4 б)
Тема 4. Управління страховими ризиками	12	2	2	6	1	опитування, доповідь, тести (4 б)
Тема 5. Особливості організації діяльності страховика	12	2	4	6	1	опитування, доповідь, тести (4 б)
Разом за модулем 1	60	12	12	26	2	20 бали
Змістовий модуль 2. ОСОЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ						
Тема 5. Особливості управління страховим маркетингом	12	2	2	7	2	опитування, доповідь, тести (4 б)
Тема 6. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії	12	2	2	7	2	опитування, задачі, тести (4 б)
Тема 7. Управління тарифною політикою страховика	12	2	2	7		опитування, доповідь, тести (4 б)
Тема 8. Управління безпекою страхової компанії	12	2	2	7	2	опитування, задачі, тести (4 б)
Тема 10. Управління страховою компанією	12		4	7		опитування, задачі, тести (4 б)
Разом за модулем 2	60	10	12	35	6	20 бали
Модульна контрольна робота	МКР № 1 (1-5 теми) – 30 балів МКР 2 (6-10 теми) – 30 балів					
Всього годин/Балів	120/100	22/60	24/32	66/8	8	40

Форма контролю*: О – опитування; Д – доповідь, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Практичне заняття №1

Тема 1. Сутність та функції страхового менеджменту

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності страхового менеджменту, його суб'єктів та об'єктів, напрямів, функцій та елементів.

Питання для обговорення

- 1.1. Сутність страхового менеджменту.
- 1.2. Види і функції страхового менеджменту.
- 1.3. Внутрішнє та зовнішнє середовище страхової компанії.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. Страховий менеджмент – це:

- 1) професійне управління діяльністю страхової компанії;
- 2) технологія фінансового планування;
- 3) процес складання, прийняття та подальший контроль бюджетів;
- 4) всі відповіді правильні.

2. Цілі страхового менеджменту класифікують як:

- 1) державні і суспільні;
- 2) загальні і специфічні;
- 3) економічні і політичні;
- 4) управлінські і фінансові.

3. До функцій страхового менеджменту не відноситься функція:

- 1) планування;
- 2) організації;
- 3) перестрахування;
- 4) мотивації.

4. Розрізняють форми контролю:

- 1) страховий і перестраховий;
- 2) індивідуальний і колективний;
- 3) повний і вибіркового;
- 4) попередній, поточний і наступний.

5. Економічною метою страхового менеджменту є:

- 1) розвиток страхового ринку;
- 2) максимізація поточного прибутку;
- 3) розробка якісних страхових продуктів;

4) максимізація вартості страхової компанії.

6. Соціальною метою страхового менеджменту є:

- 1) розвиток страхового законодавства;
- 2) задоволення страхових потреб клієнтів страхової компанії;
- 3) створення нових робочих місць у сфері страхування;
- 4) максимізація прибутку.

7. Чітко сформоване у страхових працівників бажання виконати встановлені вимоги керівництва страхової компанії передбачає функція:

- 1) планування;
- 2) організації;
- 3) мотивації;
- 4) контролю.

8. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:

- 1) планування;
- 2) організації;
- 3) мотивації;
- 4) контролю.

9. Уповноваженим органом державної виконавчої влади, що здійснює нагляд за страховою діяльністю в Україні є:

- 1) Міністерство фінансів України;
- 2) Нацкомфінпослуг;
- 3) НБУ;
- 4) Ліга страхових організацій України.

10. Які з перелічених функцій покладено на НБУ?

- 1) визначення мінімального розміру статутного фонду страховиків;
- 2) опрацювання страхових тарифів;
- 3) надання ліцензій на право здійснення страхової діяльності;
- 4) реєстрація страхових договорів, за якими частина ризиків передається на перестраховання нерезидентам.

Рекомендована література [1, 2, 4, 5, 7, 9, 11, 13].

Практичне заняття №2

Тема 2. Принципи управління страховою компанією

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, аналізувати методи і принципи управління страховою компанією; обґрунтування структури та органів управління страховою компанією, вивчення особливостей організації роботи правління страхової компанії.

Питання для обговорення

- 2.1. Методи і принципи управління страховою компанією.
- 2.2. Структура та органи управління страхової компанії.
- 2.3. Організація роботи правління страхової компанії.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).

Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. У виняткову компетентність акціонерних зборів страховика входить:

- а) визначення стратегічних напрямків роботи страхової компанії;
- б) затвердження регламентуючих документів;
- в) обрання правління;
- г) обрання наглядової ради;
- д) всі перераховані відповідні вірні.

2. У теорії формування організаційних структур управління (ОСУ) страховика існують такі принципи їхньої побудови:

- а) лінійні,
- б) лінійно-штабні,
- в) функціональні,
- г) дивізійні структури.
- д) всі перераховані відповідні вірні.

3. До компетенції головного менеджера в страховій компанії входять:

- а) підбір і розстановка кадрів;
- б) розподіл функціональних обов'язків між працівниками;
- в) ведення поточного листування з відомствами, установами, організаціями, громадянами;
- г) оперативне керівництво і контроль за діяльністю підрозділів страхової компанії.
- д) всі перераховані відповідні вірні.

4. До специфічних принципів, притаманних управлінню страховою компанією відносяться:

- а) принцип адаптивності, що дозволяє проводити активне чи пасивне пристосування до мінливих внутрішніх і зовнішніх умов функціонування страхової компанії;
- б) принцип нових задач, що визначає відкритість страхової компанії для суттєвих змін зовнішнього чи внутрішнього середовища й забезпечує підтримку його адаптивних якостей;
- в) принцип динамічної стабільності, який забезпечує еволюційний розвиток компанії в межах визначеної стадії або фази циклу її розвитку з урахуванням фази розвитку економічної системи держави.
- д) всі перераховані відповідні вірні.

5. Основними завданнями страхового менеджменту є:

- а) створення економічного механізму управління прибутковістю акціонерної страхової компанії - управління обсягом і структурою активних і пасивних операцій страхової компанії, вартістю акцій, а також доходами і витратами страховика;
- б) управління ліквідністю при оптимізації обсягу прибутку - управління грошовими потоками, організація контролю за станом високоліквідних активів,

прогнозування ліквідної позиції страхової компанії;

в) управління ризиками, властивими конкретним об'єктам страхування, відносно яких відбувається укладення відповідних договорів страхування - розробка методології оцінки різних страхових ризиків, ведення статистики страхових випадків і супроводжуючих їх ризикових обставин, стандартизація управлінських процедур відносно наявних страхових ризиків;

г) управління персоналом акціонерної страхової компанії - забезпечення максимальної реалізації його потенційних можливостей. Передбачає організацію внутрішньо фірмового навчання, впровадження ефективної системи оплати праці і моральних стимулів, внутрішнього контролю (аудиту) тощо.

д) всі перераховані відповідні вірні.

6. Якими якостями на Вашу думку повинен володіти головний менеджер, який призначається правлінням страхової компанії:

- а) рішучість;
- б) твердість і сміливість;
- в) послідовність у всіх діях;
- г) знання страхової справи;
- д) правильні відповіді а)-г).

7. Об'єднання страхових компаній для спільного страхування певних ризиків; створюється при прийомі па страхування небезпечних, великих або маловідомих і нових ризиків – це:

- а) страховий пул;
- б) страховий холдинг;
- в) філія страховика;
- г) представництво страховика;
- д) товариство взаємного страхування.

8. Найвищим органом управління страхової компанії, створеної у вигляді акціонерного товариства є:

- 1) наглядова рада страхової компанії;
- 2) загальні збори акціонерів;
- 3) рада директорів;
- 4) правління страхової компанії.

9. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:

- а) планування;
- б) організації;
- в) мотивації;
- г) контролю.

10. Розрізняють форми контролю:

- а) страховий і перестраховий;
- б) індивідуальний і колективний;
- в) повний і вибіркового;
- г) попередній, поточний і наступний.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 7, 9,11, 12, 13].

Практичне заняття №3

Тема 3. Кадри і кадрова політика страхової компанії

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності та особливостей кадрової політики страхової компанії, вивчення психологічного клімату колективу в страховій компанії, оцінити систему підбору і розстановки кадрів в страховій компанії, обґрунтування стратегії управління персоналом страхової компанії.

Питання для обговорення

- 3.1. Сутність та особливості кадрової політики страхової компанії.
- 3.2. Психологічний клімат колективу в страховій компанії.
- 3.3. Система підбору і розстановки кадрів в страховій компанії.
- 3.4. Стратегія управління персоналом страхової компанії.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. До топ-менеджменту страхової компанії відноситься:
  - а) керівник філії;
  - б) начальник відділу;
  - в) спеціаліст;
  - г) головний бухгалтер.
2. Типові функції голови правління страхової компанії включають:
  - а) оцінку ризиків; б) формування і проведення кадрової політики;
  - в) узгодження типових параметрів договору страхування;
  - г) коригування розміру страхових тарифів.
3. Аварійний комісар здійснює:
  - а) аналіз обставин страхового випадку;
  - б) проведення переговорів щодо укладання договорів страхування;
  - в) аналіз фінансової звітності компанії;
  - г) аналіз рівня ризику в процесі страхування.
4. Процес розробки та реалізації кадрової політики охоплює такі процеси:
  - а) фінансування системи перепідготовки кадрів;
  - б) розробка системи оплати праці;
  - в) розробка правил внутрішнього розпорядку;
  - г) оформлення пенсій.
5. Бюрократична кадрова робота включає такі процеси:
  - а) підготовка резерву кадрів;
  - б) розробка соціальних програм;

- в) розробка колективних договорів;
  - г) розробка посадових інструкцій.
6. Конфлікт - це:
- а) вплив на особистість за допомогою певних благ;
  - б) модель поведінки групи людей;
  - в) контроль за виконанням вимог трудової дисципліни;
  - г) специфіка діяльності страхової компанії.
7. Примусова мотивація - це:
- а) переконання;
  - б) погроза зниження рівня життя працівника;
  - в) інформування;
  - г) нарада з керівниками структурних підрозділів.
8. Нормативна мотивація - це:
- а) погроза зниження рівня життя працівника;
  - б) додаткова грошова винагорода;
  - в) спонукання людини до певної поведінки;
  - г) система рейтингування працівників.
9. Економічне стимулювання - це:
- а) бонуси та участь у прибутку; б) роз'яснення цілей компанії;
  - в) створення атмосфери взаємоповаги;
  - г) залучення працівників до обговорення проблем.
10. Морально-психологічні методи стимулювання праці - це:
- а) контроль за якістю праці;
  - б) премії за конкретні результати;
  - в) уважне ставлення до працівників;
  - г) пільги.

Рекомендована література [1, 2, 4, 5, 7, 11, 13].

Практичне заняття №4

Тема 4. Управління страховими ризиками

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, обґрунтування сутності та класифікації страхових ризиків, аналізувати способи управління страховими ризиками.

Питання для обговорення

4.1. Сутність та класифікація страхових ризиків.

4.2. Способи управління страховими ризиками.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. Страховий ризик - це:

а) певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання;

б) одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей; в) природні катаклізми;

г) несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання.

2. Якщо імовірність дорівнює одиниці, це означає, що:

а) відбудеться одна подія з усіх можливих;

б) подія обов'язково відбудеться;

в) подія ніколи не відбудеться;

г) подія відбудеться лише один раз.

3. Ознаки ризику, який не можна застрахувати:

а) результат реалізації ризику відомий заздалегідь;

б) відсутній суб'єктивний фактор;

в) наслідки реалізації ризику можна оцінити;

г) має імовірний характер.

4. Чистий ризик:

а) дає можливість отримати негативний, нульовий або позитивний результат;

б) це загроза грошових втрат;

в) не залежить від суб'єктивних факторів;

г) пов'язаний із фінансовими операціями.

5. Якісна оцінка ризиків - це:

а) експертна оцінка;

б) статистичний метод;

в) метод використання аналогів;

г) виявлення видів ризиків.

6. До способів управління ризиками відносять:

а) поглинання ризику;

б) розподіл та передача ризику;

в) уникнення ризику;

г) усі відповіді вірні.

7. До організаційних способів управління ризиками відноситься:

а) страхування;

б) укладання договору оренди;

в) самострахування;

г) диверсифікація.

8. До фінансово-договірних способів управління ризиками відноситься:

а) організація кептивної страхової компанії;

б) поділ ризику;

в) лімітування;

г) навчання персоналу.

9. Типові об'єкти, що пропонуються на страхування:

а) мають певні особливості;

б) мають індивідуальні ознаки ризику;

- в) потребують оцінювання кожного об'єкту;
  - г) мають чітку ідентифікацію рівня ризику.
10. В якій послідовності проводяться етапи управління ризиком ?
- а) оцінка потенційних наслідків настання ризику;
  - б) контроль за ризиками;
  - в) ідентифікація або виявлення ризиків;
  - г) управління ризиком.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4,7, 9, 11, 12].

Практичне заняття №5

Тема 5. Особливості організації діяльності страховика

Мета: закріпити теоретичний матеріал, формування розуміння сутності основних організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності в Україні, обґрунтувати процесу створення страхової компанії, аналізувати вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.

Питання для обговорення

5.1. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні.

5.2. Процес створення страхової компанії.

5.3. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).

Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. За належністю страхові коимпанії поділяють на:

- а) приватні та державні;
- б) майнове, особисте та відповідальності;
- в) страхування життя;
- г) страхування фінансових ризиків.

2. Які існують форми страхування:

- а) життя і ризикове;
- б) добровільне й обов'язкове;
- в) майнове, особисте, відповідальності;
- г) медичне та від нещасних випадків.

3. Які види страхування є обов'язковими:

- а) страхування авіаційних суден;
- б) страхування будівель громадян;
- в) страхування від нещасних випадків школярів;
- г) страхування життя.

4. Які страхові компанії виділяють за інституціональною ознакою:

- а) внутрішній і зовнішній страховий ринок;

- б) майнові, особисті;
- в) приватні та державні;
- г) акціонерні.

5. Які страхові компанії виділяють за територіальною ознакою:

- а) внутрішні, регіональний і міжнародні;
- б) майнового, особистого страхування і страхування відповідальності;
- в) юридичні і фізичні особи;
- г) приватні та державні.

6. В яких формах підприємств можуть створюватись страховики в Україні:

- а) юридичної особи у формі акціонерних, повних, командитних товариств і товариств з додатковою відповідальністю;
- б) юридичної особи у формі товариств з обмеженою відповідальністю і приватних підприємств;
- в) фізичної особи, зареєстрованої як суб'єкт підприємницької діяльності;
- г) іноземної юридичної особи.

7. Кептивні страховики — це:

- а) страхові компанії, утворені на основі колишнього Укрдержстраху;
- б) страхові компанії, створені за рахунок коштів окремих галузей, міністерств, відомств з метою обслуговування внутрішньогалузевих ризиків;
- в) акціонерні страхові компанії відкритого та закритого типу;
- г) страхові компанії, створені за участю іноземних юридичних і фізичних осіб.

8. Правила страхування — це:

- а) документ, який визначає умови проведення кожного виду страхування;
- б) договір страхування;
- в) перелік претензій страхувальника до страховика;
- г) аварійний сертифікат.

9. Філія страхової компанії має право:

- а) займатися рекламною діяльністю;
- б) проводити ревізію діяльності інших філій;
- в) приймати рішення про свою ліквідацію;
- г) укладати та обслуговувати договори страхування.

10. Який орган уповноважений видавати ліцензії на право здійснення страхової діяльності:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державна податкова служба;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Нацкомфінпослуг.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4,5, 7, 9, 11, 12].

Практичне заняття №6

Тема 6. Особливості управління страховим маркетингом

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, з'ясувати сутність та функції страхового маркетингу, обґрунтувати специфіку маркетингу в страхуванні,

вивчити структуру управління маркетинговою діяльністю страхової компанії, визначити напрямки стратегічного планування маркетингу в страховій компанії.

Питання для обговорення

- 6.1. *Сутність та функції страхового маркетингу.*
- 6.2. *Специфіка маркетингу в страхуванні.*
- 6.3. *Структура управління маркетинговою діяльністю страхової компанії.*
- 6.4. *Стратегічне планування маркетингу страхової компанії.*

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. Страховий маркетинг - це:
  - а) державна регламентація страхового бізнесу;
  - б) система патентування страхових продуктів;
  - в) розробка та реалізація конкурентоспроможних страхових продуктів;
  - г) платоспроможний попит населення.
2. Маркетингова діяльність страхової компанії охоплює:
  - а) відносини з приводу формування фондів фінансових ресурсів;
  - б) емісію цінних паперів;
  - в) визначення ринкового сегменту;
  - г) матеріально-технічне постачання.
3. До маркетингових інструментів відноситься:
  - а) ціна;
  - б) система оподаткування страхових послуг;
  - в) конкуренція між страховиками;
  - г) набір умов страхування.
4. Споживча вартість страхового продукту - це:
  - а) страховий тариф;
  - б) відсоток за кредит;
  - в) страховий захист;
  - г) дисконт.
5. Страховий продукт - це:
  - а) комплекс послуг з ліквідації наслідків несприятливих подій;
  - б) отримання інвестиційного доходу;
  - в) консалтингові послуги;
  - г) виплата страхового відшкодування.
6. На рівні безпосереднього оточення маркетингові служби вивчають:
  - а) канали збуту;
  - б) ресурси страхової компанії;
  - в) політичні аспекти;
  - г) демографічні аспекти.

7. На рівні макрооточення маркетингові служби вивчають:
- а) контактні аудиторії;
  - б) ринок робочої сили;
  - в) культурні аспекти;
  - г) витрати страхової компанії.
8. На рівні мікрооточення маркетингові служби вивчають:
- а) конкурентів; б) постачальників;
  - в) організаційну структуру страхової компанії;
  - г) економіку країни.
9. Реклама - це:
- а) публічне звернення з метою залучення клієнтів;
  - б) комплекс маркетингових комунікацій;
  - в) спосіб доступу до послуг;
  - г) пакетна послуга.
10. Засоби поширення реклами - це:
- а) посередники;
  - б) засоби масової інформації;
  - в) збутова мережа;
  - г) маркетингові дослідження.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 5, 7, 9,11, 12].

Практичне заняття №7

Тема 7. Управління стійкістю страхової компанії

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, обґрунтування значення страхового менеджменту в забезпеченні фінансової стійкості страховика, вивчення власного утримання ризику, з'ясування інвестиційної політики страховика, вивчення інструментів розміщення страхових резервів.

Питання для обговорення

- 7.1. Страховий менеджмент в забезпеченні фінансової стійкості страховика.*
- 7.2. Власне утримання ризику. Розміщення ризику.*
- 7.3. Інвестиційна політика страховика. Інструменти розміщення резервів.*
- 7.4. Особливості управління стійкість страховика.*

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).
Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

- 1. Фінансовий менеджмент страхової компанії включає:
  - а) розробку й реалізацію фінансової політики компанії за допомогою різних фінансових інструментів;
  - б) прийняття рішень із фінансових питань, їхню конкретизацію й розробку методів реалізації;

в) інформаційне забезпечення за допомогою складання й аналізу фінансової звітності компанії;

г) оцінку інвестиційних проектів і формування портфеля інвестицій;

д) фінансове планування й контроль.

2. Фінансова стійкість страхових операцій характеризується:

а) співвідношенням між власним і залученим капіталом;

б) дефіцитом коштів;

в) кількістю укладених договорів страхування;

г) залученням страховика в інвестиційну діяльність.

3. Ліквідність активів - це:

а) фінансова стійкість страховика;

б) розподіл інвестиційних коштів між категоріями активів інвестування;

в) можливість залучати додаткові ресурси;

г) можливість страховика розраховуватись за невідкладними зобов'язаннями.

4. Платоспроможність страховиків є складовою частиною:

а) прибутковості;

б) ліквідності;

в) фінансової стійкості;

г) рентабельності.

5. Страховики відповідно до обсягів страхової діяльності зобов'язані підтримувати рівень запасу платоспроможності:

а) нормативний;

б) фактичний;

в) розрахунковий;

г) балансовий.

6. Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається шляхом:

а) множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань на 0,26;

б) множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18;

в) множення суми здійснених виплат протягом попередніх 12 місяців на 0,23;

г) шляхом множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05.

7. Фактичний запас платоспроможності страховика - це його:

а) власний капітал;

б) нетто-активи;

в) бруто-активи;

г) страхові резерви.

8. До умов забезпечення платоспроможності, яких зобов'язані дотримуватись страховики, не відносяться:

а) наявність сплаченого статутного капіталу та гарантійного фонду страховика;

б) наявність резервного фонду; в) наявність вільних резервів;

г) перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

9. При застосуванні тестів раннього попередження не здійснюється:

- а) аналіз зовнішнього та внутрішнього ринкового середовища;
- б) аналіз складу та структури активів страховика;
- в) аналіз дохідності та рентабельності;
- г) аналіз поточних зобов'язань страховика.

10. На основі проведених тестів раннього попередження страховики можуть отримати оцінки, які виставляються по:

- а) п'ятибальній системі;
- б) чотирибальній системі;
- в) десятибальній системі;
- г) дванадцятибальній системі.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 7, 9,11, 13].

Практичне заняття №8

Тема 8. Управління тарифною політикою страхової компанії

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, з'ясування особливостей управління тарифною політикою страховика, визначення порядку розрахунку нетто-ставки, аналізування бруто-ставка як плати за страхові послуги, визначення факторів, що впливають на величину тарифної ставки.

Питання для обговорення

- 8.1. *Особливості управління тарифною політикою страховика.*
- 8.2. *Порядок розрахунку нетто-ставки.*
- 8.3. *Бруто-ставка як плата за страхові послуги.*
- 8.4. *Фактори, що впливають на величину тарифної ставки.*

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).

Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

- 1. Які з наведених нижче завдань є завданнями актуарних розрахунків?
  - а) збір абсолютних показників страхової статистики;
  - б) математичне обґрунтування необхідного та достатнього обсягу страхового фонду;
  - в) визначення класифікаційних ознак страхових премій;
  - г) математичне обґрунтування необхідного обсягу витрат на ведення справи.
- 2. Нетто-ставка страхового тарифу за своїм економічним змістом є:
  - а) показником складності ризику;

- б) показником збитковості страхової суми;
  - в) показником складності збитку;
  - г) показником норми збитковості.
3. Структуру брутто-тарифу формують:
- а) нетто-ставка та прибуток;
  - б) витрати на ведення справи та прибуток;
  - в) нетто-ставка та навантаження;
  - г) нетто-ставка та витрати на ведення справи.
4. Витрати на ведення справи складаються з:
- а) аквізиційних витрат;
  - б) ліквідаційних та управлінських витрат;
  - в) інкасаційних витрат;
  - г) всі вище перераховані види витрат є витратами на ведення справи.
5. Коефіцієнт кумуляції ризику показує:
- а) частоту збитку;
  - б) частоту ризику;
  - в) кількість страхових випадків, спричинених однією страховою подією;
  - г) частоту страхової події.
6. Якою базою по відношенню до страхової премії виступає страховий тариф?
- а) кількісною;
  - б) якісною;
  - в) комбінованою;
  - г) страховий тариф математично не пов'язаний зі страховою премією.
7. Економічний зміст страхової премії полягає в тому, що вона є:
- а) періодично повторюваним платежем;
  - б) частиною національного доходу країни;
  - в) частиною страхової суми;
  - г) показником ефективності діяльності страхової компанії.
8. Якщо показник частоти збитку дорівнює одиниці, то це свідчить про:
- а) високий ступінь ризику;
  - б) низький рівень збитковості страхової суми;
  - в) достовірність настання страхового випадку для всіх застрахованих об'єктів;
  - г) банкрутство страхової компанії.
9. Фактичний рівень збитковості страхової суми розраховується як:
- а) добуток коефіцієнта збитковості та норми збитковості;
  - б) добуток складності ризику та коефіцієнта кумуляції ризику;
  - в) добуток частоти збитку та частоти страхової події;
  - г) добуток частоти збитку та складності збитку.
10. Ризикова премія за своїм змістом є:
- а) ризиковою надбавкою;
  - б) чистою нетто-премією;
  - в) брутто-премією;
  - г) заощаджувальним внеском.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13].

Практичне заняття №9

Тема 9. Управління безпекою страхової компанії

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, формування розуміння сутності страхової безпеки, визначення сутності комерційної та страхової таємниці, вивчення організаційно-технічних заходів щодо захисту інформації.

Питання для обговорення

9.1. Сутність страхової безпеки.

9.2. Поняття комерційної та страхової таємниці.

9.3. Організаційно-технічні заходи щодо захисту інформації.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).

Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. Страхові резерви, які формуються страховиками - це:
  - а) технічні резерви і резерви із страхування життя;
  - б) резерв збитків;
  - в) резерви належних до виплати страхових сум;
  - г) резерв заявлених, але ще не врегульованих збитків.
2. Страхові резерви розмащуються, виходячи з принципів:
  - а) прибутковості, безпечності, диверсифікованості;
  - б) безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості;
  - в) безпечності та ліквідності;
  - г) поверненості страхових внесків.
3. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності визначається на основі:
  - а) розміру статутного капіталу;
  - б) надходжень страхових премій та страхових виплат;
  - в) страхових премій, сплачених перестраховикам;
  - г) кількості страхових полісів.
4. Страхові резерви, які формуються страховиком, є:
  - а) гарантією виконання зобов'язань перед страхувальниками;
  - б) власними коштами страхування;
  - в) витратами страховика на проведення страхування;
  - г) правильна відповідь відсутня.
6. Резерв незароблених премій в Україні визначається на основі:
  - а) методу плаваючих кварталів;
  - б) методу 1/365;

в) методу 40% і 36%;

г) правильні відповіді б) і в)

5. Фактичний запас платоспроможності страхової компанії показує:

а) величину нетто-активів, вільних від зобов'язань;

б) величину поточних зобов'язань страховика;

г) величину бруто-активів страхової компанії;

д) правильні відповіді а) і б).

6. Плату за страхування, що отримує страхова компанія, називають:

а) страховим тарифом;

б) страховою сумою;

в) страховою премією;

г) тантьємою.

7. Доходи від інвестиційної діяльності є:

а) первинними доходами страховика;

б) похідними від первинних доходів страховика;

в) другорядними доходами страховика;

г) першочерговими доходами страховика.

8. Доходи від інвестиційної діяльності страховика передбачають доходи

від:

а) розміщення страхових резервів і тимчасово вільних коштів за визначеними напрямками їх вкладання;

б) здавання майна в оренду;

в) перерахування страхових виплат;

г) реалізації прав регресії.

9. Страхову премію розраховують за формулою:

а) страхова премія = страхова сума – страховий тариф;

б) страхова премія = вартість об'єкта страхування × страховий тариф;

в) страхова премія = страхова сума × страховий тариф;

г) страхова премія = викупна сума × страховий тариф.

10. Метод для обчислення резерву незароблених премій:

а) «плаваючих» квадратів;

б) паушальний;

в) розрахунку.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 7, 9, 11, 13].

Практичне заняття №10

Тема 10. Управління страховою компанією

Мета: закріплення теоретичного матеріалу, визначити основні типи організаційних структур управління страхової компанії, з'ясувати їх переваги та недоліки, обґрунтувати поняття ефективного управління в страхових компаніях, вивчення органів управління страховою компанією, аналізувати процес прийняття рішень керівними органами страхової компанії.

Питання для обговорення

10.1. Основні типи організаційних структур управління страхової компанії, їх переваги та недоліки.

10.2. Поняття ефективного управління в страхових компаніях.

10.3. Органи управління страховою компанією.

10.4. Процес прийняття рішень керівними органами страхової компанії. Бізнес-процеси страхової компанії.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття

Перевірка засвоєння матеріалу шляхом опитування (експрес-опитування).

Виконання тестових завдань.

Тестові завдання

1. Якими видами діяльності може займатися страхова компанія:

- а) надавати кредити страхувальникам;
- б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;
- в) укладати договори страхування і визначати розмір збитку страхувальників у зв'язку зі страховою подією;
- г) займатись роздрібною торгівлею;
- д) займатися рекламною діяльністю.

2. Філія страхової компанії має право:

- а) займатися рекламною діяльністю;
- б) проводити ревізію діяльності інших філій;
- в) приймати рішення про свою ліквідацію;
- г) укладати та обслуговувати договори страхування;
- д) виплачувати страхові суми та страхові відшкодування.

3. Які з перелічених далі функцій виконує Ліга страхових організацій України?

- а) надає дозвіл на перестраховання ризиків у нерезидентів;
- б) здійснює реєстрацію страхових посередників;
- в) сприяє вдосконаленню страхового законодавства;
- г) надає інформаційні та навчальні послуги своїм членам;
- д) підтримує міжнародні контакти зі страховими об'єднаннями.

4. Які з наведених далі форм підприємств можуть згідно з чинним законодавством претендувати на здійснення страхової діяльності?

- а) акціонерне товариство закритого типу;
- б) командитне товариство з 100 % іноземним капіталом;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) підприємство з 100 % державним капіталом;
- д) приватне підприємство (належить одній особі).

5. Які з перелічених функцій покладено на орган нагляду за страховою діяльністю?

- а) контроль за платоспроможністю страхових агентів;
- б) контроль за платоспроможністю страховиків;
- в) нагляд за страховиками;

- г) нагляд за фінансовим контролем страхової компанії;
- д) контроль за профспілковим комітетом.

6. На який період доцільно опрацьовувати стратегічний план розвитку страховика?

- а) 10 років;
- б) 3 роки;
- в) 1 рік;
- г) на термін, визначений законом;
- д) на термін обрання правління компанії.

7. До органів управління страховою компанією належить:

- а) фінансовий відділ;
- б) наглядова рада;
- в) профспілковий комітет;
- г) служба безпеки.

8. Андерайтинг – це:

- а) аналіз фінансового стану страхової компанії;
- б) урегулювання збитків;
- в) маркетингове дослідження ринку страхових послуг;
- г) оцінка ризиків, що приймаються на страхування;
- д) оцінку збитків.

9. Процес ризик-менеджменту охоплює:

- а) контроль за рівнем ризику;
- б) підготовку фінансової звітності для контролюючих органів;
- в) урегулювання збитків;
- г) представництво страхової компанії у судових органах;
- д) немає вірної відповіді.

10. Розробкою страхового продукту займається:

- а) відділ маркетингу;
- б) фінансовий відділ;
- в) усі підрозділи страхової компанії;
- г) відділ реалізації;
- д) всі відповіді вірні.

Рекомендована література [1, 2, 3, 4, 5, 7, 9,11, 12].

ЗАДАЧІ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

Завдання 1. Розрахувати страхове відшкодування для різних варіантів збитків відповідно до даних, наведених у таблиці 1

Дані задачі										
Страхова сума, тис. грн	100	150	120	180	200	170	140	100	170	200
Безумовна франшиза, %	20	25	30	35	35	30	20	25	35	30
Збитки страхувальника, тис. грн у разі різних випадків:										
а)	10	18	20	25	30	40	12	15	40	30
б)	15	25	30	40	50	50	20	20	60	50
в)	30	40	40	50	70	80	40	50	80	80
г)	40	50	60	70	90	100	60	70	100	120

Завдання 2.

Розрахувати суму першого і другого ризику при страхуванні домашнього майна за варіантами, поданими у таблиці 2. Зробити висновки.

Таблиця 2

Варіант	Вартість домашнього майна, грн	Страхова сума за угодою страхування, грн	Сума збитків від пожежі, грн
1	40 000	28 000	32 500
2	28 000	12 000	25 000
3	54 000	30 000	47 600
4	89 000	50 000	50 000
5	85 500	46 000	38 000

Завдання 3. Розрахувати суму страхового відшкодування з використанням системи пропорційної відповідальності за даними, наведеними в таблиці 3. Зробити висновки.

Таблиця 3

Варіант	Вартісна оцінка об'єкта страхування, грн	Страхова сума за договором страхування, грн	Фактична сума збитків, грн
1	14 800	10 000	6 800
2	15 000	5 000	3 600
3	10 000	6 000	6 500
4	9 600	9 600	8 000
5	25 600	2 560	3 000

Завдання 4. Розрахувати розмір страхової премії та страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності й системою першого ризику за варіантами, зазначеними в таблиці 4.

Таблиця 4

Показник	1-й варіант	2-й варіант	3-й варіант
Балансова вартість, тис. грн	220	460	270
Страхова сума, тис. грн	180	300	200
Термін страхування, (місяці)	6	9	8
Базовий тариф (за рік)	2	1,5 %	3 %
Безумовна франшиза	5	-	-
Умовна франшиза	-	10 %	7 %
Збитки в наслідок страхової події, тис. грн	80	30	4
Витрати на рятування майна, тис. грн	5	3	2

Завдання 5. Визначити страхове покриття за системою першого ризику й системою пропорційної відповідальності на основі таких даних. Вартість застрахованого майна становить 12 тис. грн, страхова сума за договором страхування - 10 тис. грн. Договором передбачена безумовна франшиза 5 %, а збиток страхувальника внаслідок страхової події - 7,5 тис. грн.

Завдання 6. ТОВ «Зірка» уклало зі страховою компанією «Гарант» договір про страхування офісу вартістю 90 000 грн на суму 35 000 грн. Через певний час після укладання договору в офісі сталася пожежа. Після укладання страхового акту стало відомо, що збиток страхувальника внаслідок ушкодження офісу - 15 000 грн. Розрахуйте суму страхового відшкодування з використанням системи першого ризику. У договорі є запис франшиза вільно від 5 % страхової суми.

Завдання 7. Житловий будинок дійсною вартістю 500 тис. грн був застрахованим на суму 350 тис. грн. Через настання страхового випадку вартість відбудовних робіт з урахуванням зносу досягла 220 тис. грн. Страхове забезпечення базується на системі пропорційної відповідальності. Визначити суму страхового відшкодування. Яку суму страхового відшкодування отримав би страхувальник, якби житловий будинок був застрахованим відповідно до дійсної вартості?

Завдання 8. У страхову компанію звернулося з заявою ТОВ «Гарант» про пожежу, що сталася в цеху підприємства на 4-му місяці дії договору страхування. Унаслідок страхового випадку пошкоджені основні засоби на суму 23 350 тис. грн. Балансова вартість основних засобів, заявлених підприємством, становить 85 400 тис. грн. Договір страхування майна підприємства укладено терміном на 1 рік на страхову суму 75 000 тис. грн, а страховий тариф - 1 %. Договір страхування укладено з умовою наявності безумовної франшизи 10 %. Визначити розмір страхового платежу й суму страхового відшкодування. Зазначити перелік документів, необхідних для вирішення питання про страхове відшкодування. Чи буде продовженою дія

договору страхування до закінчення терміну (1 рік) і в якому обсязі страхової відповідальності?

Завдання 9. Зі страховою компанією укладено договір страхування майна промислового підприємства. Дійсна вартість майна на момент укладання договору страхування дорівнювала 18 млн грн. Плата за страхування становить 235 тис. грн за страховим тарифом 2,3 %. Збиток унаслідок настання страхового випадку - 13 млн грн. Визначити суму страхового відшкодування за системою пропорційної відповідальності, якщо в договорі зазначено безумовну франшизу 15 %.

Завдання 10. Розрахувати одноразову ставку за договором страхування фізичної особи на випадок смерті. Вік застрахованого 46 років. Термін страхування -1 рік. Страхова сума - 120 тис. грн. Норма дохідності - 4 %. Питома вага навантаження в структурі брутто-ставки - 10 %. За даними таблиці смертності до віку 46 років дожило 92 345 осіб, кількість осіб, які померли в 46 років -456; у 47 років - 499 осіб.

ЗАДАЧІ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

Завдання 1. За даними страхової компанії щодо страхування майна підприємств та організацій в регіоні (табл. 5), визначити основні відносні показники страхової діяльності.

Таблиця 5

Вихідні дані для розрахунку

Показник	Сума
Кількість застрахованих об'єктів (N)	102500
Сума застрахованого майна (S), тис. грн.	198350
Страхові платежі за об'єктами (P), тис. грн.	2800
Сума виплат страхового відшкодування (W), тис. грн.	1680
Кількість об'єктів, що постраждали (n)	2050
Страхова сума об'єктів, що постраждали (S_n), тис. грн.	4352

Завдання 2. За вихідними даними таблиці 6 розрахувати чистий фінансовий результат діяльності страхової компанії.

**Вихідні дані для розрахунку чистого фінансового результату діяльності
страхової компанії**

Показник	Умовні позначення	Сума, тис. грн.
Премії підписані, валова сума	П1	782313
Премії, передані у перестраховання	П2	30017
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	31	77525
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	32	-129
Адміністративні витрати	АВ	209337
Витрати на збут	ВЗ	169508
Інші операційні витрати	ІОВ	48180
Собівартість послуг	С	16075
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	ЧЗСВ	352075
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	Д(В)ЗСР	-4615
Інші операційні доходи	ІОД	106389
Інші фінансові доходи	ІФД	44988
Інші доходи	ІД	248809
Інші витрати	ІВ	162825
Витрати (дохід) з податку на прибуток	ПП	41303

Завдання 3. За даними страхових організацій про добровільне страхування майна (табл. 7) **визначити:**

- 1) індивідуальні індекси збитковості по кожному району;
- 2) середні індекси збитковості по двох районах;
- 3) динаміку збитковості по районах;
- 4) індекси середньої збитковості по двох районах:
  - а) змінного складу;
  - б) фіксованого складу;
  - в) структурних зрушень.

Результати оформити у вигляді таблиць.

Таблиця 7

Вихідні дані для розрахунку

Район	Базисний період		Поточний період	
	страхова сума	страхові виплати	страхова сума	страхові виплати
1	40 000	112	56 000	140
2	80 000	128	84 000	168
Разом	120 000	240	140 000	308

Завдання 4. За наведеними нижче даними (таблиця 8) розрахувати плановий розмір нетто-ставки та брутто-ставки. Частка навантаження дорівнює 25%.

Таблиця 8

Вихідні дані для розрахунку

Квартал	Страхова сума, тис.грн.	Страхове відшкодування, тис.грн.
1	63	1
2	125	1,9
3	148	2,5
4	162	3
5	141	2,6
6	181	3,8

Завдання 5. За наведеними нижче даними *розрахувати показники оцінювання ефективності управління кадрами страхової компанії* (табл. 9): економічну результативність управлінської діяльності страхової компанії; частку витрат на управління; частку персоналу, зайнятого в управлінні; продуктивність праці персоналу; результативність управління страховою діяльністю; рентабельність управлінського персоналу. Зробити висновки.

Таблиця 9

Показник	Умовні позначення	Кількість/сума, тис. грн.
Премії підписані, валова сума	П1	782313
Премії, передані у перестраховання	П2	30017
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	З1	77525
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	З2	(129)
Адміністративні витрати	АВ	209337
Витрати на збут	ВЗ	169508
Інші операційні витрати	ІОВ	48180

Чисельність працівників апарату управління	Чуп	37
Середньооблікова кількість працюючих	Ч	496
Собівартість послуг	С	16075
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	ЧЗСВ	352075
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	Д(В)ЗСР	-4615
Інші операційні доходи	ІОД	106389
Інші фінансові доходи	ІФД	44988
Інші доходи	ІЛ	248809
Інші витрати	ІВ	162825
Витрати (дохід) з податку на прибуток	ПП	41303

Завдання 6. Порівняти ефективність діяльності двох страхових компаній за показниками збитковості страхування: частотою настання страхових випадків; коефіцієнтом кумуляції ризику; збитковістю страхової суми; тяжкістю збитку (табл. 10). Зробити висновки.

Таблиця 10

Дані для розрахунку

Показник	Страховик А	Страховик Б
1. Застрахованих об'єктів, одиниць	32 000	4 000
2. Страхова сума застрахованих об'єктів, тис. грн	11 0000	30 300
3. Кількість постраждалих об'єктів, одиниць	9 850	2 100
4. Кількість страхових випадків, одиниць	8 800	1 950
5. Страхові відшкодування, тис. грн	2 050	3 100

Завдання 7. Страховик укладає договори майнового страхування. Імовірність настання страхового випадку - 0,03. Середня страхова сума - 800 тис. грн, а середнє страхове відшкодування - 575 тис. грн. Кількість договорів страхування - 12 000 шт. Частка навантаження в структурі страхового тарифу - 25 %. Інформації про розкид можливих страхових відшкодувань у разі настання страховою випадку немає. Визначити розмір страхового платежу за встановленої гарантії безпеки 0,95, якщо страхова сума становить 210 тис. грн.

Завдання 8. Розрахувати брутто-ставку зі страхування вантажів за встановленої гарантії безпеки 0,95, якщо експертна оцінка ймовірності настання страхового випадку дорівнює 0,09; середня страхова сума - 600 тис. грн, а середнє страхове відшкодування - 300 тис. грн; кількість договорів страхування - 100; частка навантаження в структурі страхового тарифу - 20 %.

Завдання 9. Страховик укладає договори зі страхування від нещасних випадків. Імовірність настання ризику - 0,04. Середня страхова сума - 130 тис.

грн, а середнє страхове забезпечення - 50 тис. грн. Кількість договорів страхування - 700 шт. Частка навантаження в структурі тарифу - 20 %. Визначити розмір страхового внеску страхувальника за встановленої гарантії безпеки 0,95, якщо страхова сума становить 100 тис. грн.

Завдання 10.

Визначити фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює ризикові види страхування за вихідними даними (табл.11). Зробити висновки щодо виконання ним вимог закону України «Про страхування» стосовно рівня платоспроможності страхової компанії.

Таблиця 11

Вихідні дані для розрахунків

Показники	Умовні позначення	Сума, тис. грн.
Сума премій, що надійшли протягом року	СП	284710
Сума довгострокових зобов'язань і забезпечень	СДЗЗ	245325
Сума поточних зобов'язань і забезпечень	СПЗЗ	14725
Сума премій переданих у перестраховання	СПП	82172
Валюта балансу	ВБ	531124
Сума нематеріальних активів	НА	10094
Сума сплаченого страхового відшкодування	СССВ	100370
Частка страхових сум компенсованих перестраховиками	ЧССКП	19521

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Говорушко, Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. К. : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
2. Баранов А.Л. Фінанси страхових організацій. Практикум: навч. посіб. / А.Л. Баранов, О.В. Баранова. К.: КНЕУ, 2012. 215 с.
3. Квасовський, О. Р., Стецько М.В. Проблемні аспекти прямого оподаткування страхових компаній в Україні. *Фінанси України*. 2011. № 1. С. 52-63.
4. Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. Нові вектори розвитку страхового ринку України: Монографія / Керівник авт. проекту д-р екон. наук., проф. О.В. Козьменко. Суми: Університетська книга, 2012. 320 с.
5. Пікус Р.В. Міжнародний досвід управління активами страхової компанії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Економіка. 2010. Вип. 120. С. 7-12.
6. Сокиринська І. Г. Журавльова Т.О. , Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник / за ред. І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 301 с.
7. Стратегічне маркетингове планування в страхових компаніях: монографія / І. Л. Литовченко, .В. Рулінська, Л.В. Новошинська, В.Г.Баранова. Одеса : ИНВАЦ, 2014. 280 с.
8. Стратегічне управління страховою компанією : кол.моногр. / В.М. Фурман, О. Ф. Філонюк, М. П. Ніколенко та ін. ; наук ред та кер. кол. авт. д-р екон. наук В. М. Фурман. К. : КНЕУ, 2008. 440 с.
9. Страхова справа. : підручник / О. Д. Вовчак. Київ : Знання, 2011. 391с.
10. Страховий менеджмент: підручник / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадця. К.: КНЕУ, 2011. 333 с.
11. Страхування в запитаннях і відповідях. Долгошея Н.О. Навч.посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 318 с.
12. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент. Навч. посіб. / А.А. Супрун, Н.В. Супрун. Львів: Магнолія, 2010. 300 с.
13. Хлівний В.К., Баранова О.В. Інноваційні підходи до управління діяльністю страхової компанії. *Фінанси України*. 2011. №11. С. 113-118.
14. Шірінян Л. В. Страховий менеджмент : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801«Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. -К.: НУХТ, 2014. 143 с.

Додаткова література:

15. Borysiuk O., Datsyuk-Tomchuk M., Lipovska-Makovetska N. Problems of development of insurance of market in modern conditions: *Collection of scientific articles*. Actual scientific research, Rome, Italy. 2018. p.111-113.

16. Баранов, А. Л. Ідентифікація страхових ризиків та її значення для управління страховим портфелем. *Фінанси України*. 2011. № 8. С. 115-124.

17. Борисюк О. В. Андеррайтинг як фактор забезпечення фінансової стійкості страховиків та важливий елемент страхового менеджменту. *Економіка та суспільство*. Випуск №20/2019 с. 604-609.

18. Борисюк О. В., Дацюк-Томчук М. Б. Проблеми розвитку страхування життя в умовах нестабільного фінансового середовища. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. Випуск Том 1 № 17, 2019. с. 100-106.

19. Борисюк О. В., Стащук О. В. Оцінка фінансової безпеки страхових компаній в сучасних умовах. *Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств*: колективна монографія / Л.М. Савчук, Maria Fic. Дніпро: Пороги, 2017. с.313-326.

20. Борисюк О.В. Дистрибуція страхових продуктів як важливий елемент страхового менеджменту. *Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки*. Випуск №2(14), 2018р. С.131-137.

21. Борисюк О.В. Оцінка основних показників фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку в сучасних умовах. *Взаємодія банків та інших фінансових установ з підприємствами: теорія, методика і практична реальність*: монографія / Л. І. Катан та Н. І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2018. с.253-261.

Інтернет ресурси

22. Ліга страхових організацій. Офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com/>.

23. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

24. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL: <http://www.mtsbu.kiev.ua/>.

25. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.

26. Форіншурер - Інтернет-журнал про страхування. Офіційний сайт. URL : <http://forinsurer.com/>.

Навчально-методичне видання

Олена Володимирівна Борисюк

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Обсяг 0,9 обл.-вид. арк.